

Doc. Ing. Jozef Šmondrk, Ph. D.

Rozšiřování kodifikačního systému NATO mimo rezort obrany České republiky

*Motto: Kodifikační systém NATO ... „most ke všeobecným logistickým znalostem“
... „společný zásobovací jazyk zásobovacích orgánů“ ... „klíč k moderní logistice“.*

Význam kodifikačního systému NATO (NCS – NATO Codification System) se neustále prohlubuje. Počet uživatelů tohoto „neviditelného“ nástroje národní i mezinárodní logistiky v celosvětovém měřítku narůstá. Stranou nestojí ani ČR, která jako jeden z prvních států bývalého východního bloku začala díky rezortu obrany tento systém v plném rozsahu pod názvem „jednotný systém katalogizace majetku“ provozovat a využívat jeho výhod v oblasti hospodaření s materiálem. Zkušenosti získané z jeho provozování vedly k vytvoření legislativních podmínek pro možné rozšíření tohoto systému i mimo rezort obrany, tj. k vytvoření možnosti pro reálný vznik jednotného systému který jsem pro potřeby tohoto pojednání nazval „systém katalogizace ČR“. I přes tuto skutečnost jediným uživatelem kodifikačního systému NATO nadále zůstává jenom rezort obrany. Proto cílem tohoto pojednání je naznačit možné přístupy k rozšiřování kodifikačního systému NATO mimo ozbrojené síly, a tak částečně přispět k eliminaci existujícího nedostatku informací z této oblasti dostupných jak pro vojenskou, tak i civilní odbornou veřejnost. Z tohoto pohledu lze toto pojednání považovat za teoretický příspěvek naznačující možnou strategii rozvoje kodifikačního systému NATO v České republice.

Kodifikační systém NATO, v jehož definici se ne náhodně ale zcela záměrně objevují i v motto k tomuto článku uvedené hesla, je skutečně klíčem k moderní logistice. Za půlstoletí své existence zasáhl všechny lidskou civilizací obydlené části světa (viz obr. 1). Svůj původ má ve Spojených státech amerických, kde již v roce 1914 vznikly první myšlenky a pokusy zavést jednotný katalogizační systém. Avšak k praktické realizaci dochází až po druhé světové válce, kdy bylo po vyhodnocení zkušeností získaných v průběhu války, rozhodnuto zahájit vývoj

a zavedení jednotného katalogizačního systému umožňujícího hospodárné využívání materiálu od jeho pořízení, přes skladování, distribuci, používání až po jeho bezpečnou a ekologickou likvidaci. Tento proces byl úspěšně ukončen v roce 1952, kdy Kongres Spojených států schválil zákon o katalogizaci a standardizaci jako federální zákon číslo 436. Zákon vytvořil legislativní podmínky pro povinné zavedení federálního katalogizačního

Pramení: DERVENTZIS N: Linking the NATO Codification System with the Global Trade Identification Scheme: Aforce Multiplier Tool in Support of Defence Logistics. 9th International Symposium on NATO Codification, Luxembourg, 2001.

Obr. 1: Přehled uživatelů kodifikačního systému NATO

systému nejen v ozbrojených silách, ale i ve všech civilních složkách státní správy, které ke své činnosti využívají materiální prostředky pořízené ze státního rozpočtu.

Výsledky dosažené provozováním federálního katalogizačního systému ve Spojených státech amerických podpořily myšlenku o jeho zavedení do NATO, které jej pod názvem **kodifikační systém NATO** prakticky převzalo v roce 1956. Federální katalogizační systém Spojených států se takto stal mezinárodním systémem, který umožnil zefektivnit činnost zásobovacích systémů jak jednotlivých členských států, tak i v rámci NATO jako celku.

Zavedením do NATO byl položen základ pro jeho pozdější rozmach až k současnému stavu prezentovanému na **obr. 1**. Dochází k jeho nebyvalému rozvoji směrem k nečlenským zemím NATO, které se prostřednictvím sponzorského programu zapojují do jeho činnosti a využívají jeho výhod. Stoupající zájem o systém potvrzuje trvalý trend zvyšování počtů jeho uživatelů. V období od roku 1997 do roku 2002 se kromě tří nových členských zemí NATO stalo jeho uživateli prostřednictvím sponzorského programu dalších 28 států. Kodifikační systém NATO se tak pomalu stává celosvětovým standardem.

Za dobu své existence se kodifikační systém NATO stal významným článkem podporujícím efektivní činnost národní i mezinárodní logistiky. Jeho uživatelem nemusí být jenom ozbrojené síly. Systém je otevřen i dalším potenciálním uživatelům, zejména k těm subjektům státní správy, které v rámci své působnosti obhospodařují materiální prostředky nutné k zabezpečení chodu státu včetně jeho obrany. Své nezastupitelné místo má nejen z hlediska logistické podpory bojových operací ale i z hlediska logistické podpory **nebojových, stabilizačních** (sankce, odzbrojení, prezentace síly) a **podpůrných** (humanitární, odstraňování následků katastrof, záchranné práce apod.) **operací** na národní i mezinárodní úrovni.

Kodifikační systém NATO, který je často nazýván jako „společný zásobovací jazyk logistiky“, se stal významným prostředkem pro zlepšení činnosti zásobovacích systémů jeho uživatelů. Je jakýmsi „neviditelným partnerem“ při každodenním fungování logistiky podporujícím efektivní řízení zásobovacích systémů.

Jeho podstata je založena na dvou základních standardizačních dohodách STANAG [1]: STANAG 3150 [2], STANAG 3151 [3], a dvou základních principech: a) jedna položka zásobování = jedno skladové číslo NATO, a b) princip národní odpovědnosti za kodifikaci položky.

Základním prvkem je **položka zásobování**. Svou filozofií založenou na dodržování přesně stanovených pravidel a principů systém umožňuje každou položku zásobování, nakupovanou za účelem uspokojení potřeb uživatele tohoto systému, podrobit procesu kodifikace, tj. umožňuje každou položku **identifikovat** (pojmenovat a popsat), **klasifikovat** a **přidělit** jí skladové číslo NATO [4], které je pak jejím jediným a jednoznačným identifikátorem pro všechny uživatele kodifikačního systému.

Skladové číslo NATO položky zásobování (viz **obr. 2**) a všechny data vztahující se k němu, včetně údajů o jejích výrobcích (dodavatelích), jsou uloženy do národní databáze ve formě tzv. celkového záznamu o položce (TIR - Total Item Record).

Nezastupitelné místo v procesu kodifikace položky zásobování náleží jejím výrobcům a dodavatelům, kteří jsou zdrojem potřebných informací k provedení její kodifikace. Vztah mezi uživatelem kodifikačního systému NATO a výrobcem (dodavatelem) kodifikovaných položek determinuje standardizační dohoda STANAG 4177 [5], která požaduje uplatnění **kodifikační doložky** do smluvního vztahu na dodávku položek zásobování.

Všem uživatelům kodifikačního systému NATO jsou informace o jednotlivých položkách zásobování a o jejich výrobcích (dodavatelích) zpřístupněny prostřednictvím tzv. **Seznamu**

křížových referencí NATO (NMCRL - NATO Master Cross Reference List). Tento produkt šířený na CD-ROM je komerčně dostupný na základě ročního předplatného. NMCRL v současné době obsahuje základní informace a reference o vlastnostech více než 16 milionů položek a o 910 000 výrobcích a dodavatelích. Výrobci a dodavatelé se takto stávají prostřednictvím neplacené reklamy potenciálními dodavateli své produkce kterémukoliv uživateli kodifikačního systému NATO.

Kodifikační systém NATO je řízen **výborem AC/135 NATO**, který se schází pravidelně dvakrát do roka. Jarního zasedání se účastní taktéž zástupci zemí sponzorovaných v rámci kodifikačního systému NATO.

Kodifikační systém NATO v České republice

Prvním subjektem, který prostřednictvím **jednotného systému katalogizace majetku (JSKM)** využívá výhod kodifikačního systému NATO v ČR je rezort obrany.

Zkušenosti získané z provozu JSKM podepřené zkušenostmi našich aliančních partnerů potvrzují, že nejlepším a v současné době jediným nástrojem podporujícím jak efektivnost činnosti zásobovacích systémů, tak i jejich vzájemnou kompatibilitu na národní i mezinárodní úrovni, je kodifikační systém NATO. Pravidla a principy, kterými se řídí jeho činnost, podporují zrychlení procesu průtoků výrobků od jejich nákupu přes skladování, distribuci k uživatelům, spotřebu, až k jejich vyřazení a k ekologické likvidaci.

Důležitým výsledkem a konečným efektem zavedení tohoto systému je snížení zásob a uvolnění kapitálu v nich vázaného, což v konečném důsledku podmiňuje snížení celkových nákladů nutných k zabezpečení provozu logistického systému. V konečném důsledku to znamená, že systém podporuje zvýšení vnitřní výkonnosti systému logistiky jeho uživatelů.

Filozofie systému katalogizace plně podporuje jednoduchou komunikaci v oblasti řízení materiálních systémů nejen v době míru nebo vojenského ohrožení, ale i v případech živelních pohrom (povodní, požárů, zemětřesení apod.). V těchto případech zvláště platí, že tento **společný a jednoduchý zásobovací jazyk** umožňuje splnit požadavky na dodání potřebného materiálu v potřebném množství a co v nejkratším čase na ohrožená místa k záchraně zejména lidských životů, ale i materiálních prostředků z ohrožených oblastí.

8410	16	7654321
NATO Supply Classification (NSC) Kód zásobovací klasifikace NATO	NATO Code for National Codification Bureau (NCB) Kód národního kodifikačního úřadu	Non Significant Number Nevýznamné (zpravidla) pořadové číslo položky v národné databázi
	16 - 7654321	
	NATO Item Identification Number (NIIN) NATO Identifikační číslo položky	
8410 - 16 - 7654321		
NATO Stock Number (NSN) - Skladové číslo NATO		

Obr. 2: Skladové číslo NATO – struktura

Výhody, které kodifikační systém přináší svým uživatelům, podporují myšlenky na jeho rozšíření v ČR mimo rezort obrany. Výsledkem rozšíření by pak byl vznik **jednotného systému katalogizace ČR**. Legislativní podmínky k tomuto účelu vytvořil zákon č. 309/2000 Sb. [6] a vyhláška M0 č. 5/2001 Sb. [7].

Systém katalogizace ČR

Podmínkou pro zavedení a užívání systému katalogizace v působnosti některého ze subjektů státní správy (mimo rezort obrany) je vytvoření podmínek pro činnost tohoto systému a podání žádosti odboru katalogizace majetku Úřadu pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti (dále jen Úřadu) [8]. Žádost o užívání systému katalogizace je iniciačním dokumentem na základě kterého se projednají podmínky a stanoví se pravidla pro užívání systému.

Z pohledu systémového přístupu systém katalogizace ČR teoreticky zahrnuje již **existující** (JSKM rezortu obrany) a **potenciálně nové subsystémy** (systémy katalogizace uživatelů mimo rezort obrany). Toto dělení vychází z místa, které jednotlivým subsystémům v rámci systému katalogizace ČR náleží. Na činnosti systému katalogizace ČR se bude podílet řada subjektů. Jejich začlenění do jednotlivých úrovní vychází z jejich možného místa a role, která jim náleží nebo bude náležet v hierarchickém uspořádání systému (**obr. 3**).

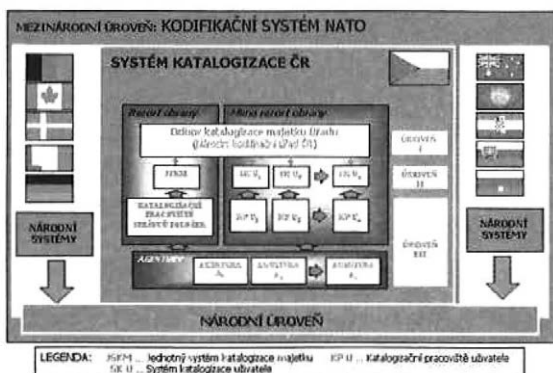
Jediným a rozhodujícím subjektem první úrovně je odbor katalogizace majetku Úřadu, který zastřešuje činnost systému katalogizace ČR a plní úkoly jak směrem do rezortu obrany, tak i mimo rezort obrany směrem k mimorezortním uživatelům systému katalogizace. Odbor plní roli Národního kodifikačního úřadu České republiky.

V souladu s ustanoveními zákona č. 309/2000 Sb. plní odbor katalogizace majetku Úřadu v prospěch mimorezortních uživatelů systému katalogizace řadu úkolů. Kromě toho že završuje celý proces katalogizace přidělením katalogizačního čísla výrobku a zařazením katalogizovaného výrobku do národní i mezinárodní databáze, navíc všem uživatelům systému katalogizace ČR poskytuje informace zahrnující přehled výrobků zařazených do systému katalogizace, přehled jejich uživatelů, dodavatelů a výrobců.

Dále ve prospěch všech uživatelů systému katalogizace vydává přehled agentur, kterým bylo vydáno nebo odejmuto „Osvědčení o způsobilosti zpracovávat návrh katalogizačních

dat o výrobku“, nebo pozastavena účinnost tohoto osvědčení. V případě nákupu výrobků ze zahraničí odbor katalogizace majetku vyžaduje v souladu s národním principem kodifikačního systému NATO provedení katalogizace těchto výrobků u příslušného národního kodifikačního úřadu.

Na druhé straně má odbor katalogizace majetku Úřadu právo odmítnout žádost o katalogizaci výrobku v případě, že nebyla uživatelem ve smlouvě s dodava-

Obr. 3: Členění systému katalogizace České republiky

telem uplatněna katalogizační doložka nebo přerušit proces katalogizace v případě zjištění nedostatků v předloženém návrhu katalogizačních dat.

Do druhé úrovně patří již existující nebo potenciálně nové uživatelské subsystémy katalogizace, tj. reálné existující JSKM rezortu obrany a potenciálně nové systémy z řad subjektů státní správy ($SK U_1, SK U_2, SK U_3, \dots SK U_n$).

Výsadní postavení z pohledu procesů probíhajících při provádění katalogizace [9] náleží a bude náležet JSKM rezortu obrany. Činnost JSKM rezortu obrany není a nebude závislá na existenci dalších subsystémů, ale naopak, činnost dalších subsystémů bude úzce souviset s činností JSKM.

JSKM je prvkem, který prostřednictvím odboru katalogizace majetku Úřadu završuje proces katalogizace přidělením **katalogizačního čísla výrobku** [10], spravuje ve své působnosti centrální databázi, realizuje mezinárodní výměnu **katalogizačních dat** [11] a zabezpečuje zveřejňování předepsaných standardizovaných informací o položkách zásobování pro všechny uživatele kodifikačního systému NATO a v budoucnosti i pro všechny uživatele systému katalogizace ČR.

Softwarová podpora JSKM je realizována prostřednictvím **APV KATALOG**, které je integrální součástí **informačního systému logistiky (ISL)**. APV Katalog vytváří centrální databázi majetku rezortu obrany zahrnující data o všech jeho položkách. Tato data jsou dostupná podle nadefinovaných přístupových práv všem uživatelům ISL a přes rozhraní uživatelům dalších informačních systémů, např. uživatelům **finančního informačního systému (FIS)**. Ve stanoveném standardizovaném tvaru jsou prostřednictvím NMCRL poskytována všem uživatelům kodifikačního systému NATO.

Každý uživatel systému katalogizace je povinen plnit zákonem stanovené povinnosti. V případě, že je neplní, zaniká mu právo užívat systém katalogizace a odbor katalogizace majetku Úřadu zahájí s takovým uživatelem správní řízení a vydá rozhodnutí v souladu se správním řádem.

Součástí **třetí úrovně** jsou subjekty zabezpečující přípravu návrhu katalogizačních dat [12] ke katalogizovaným výrobkům (položkám zásobování), tj.:

- ☐ katalogizační pracoviště správců položek JSKM rezortu obrany,
- ☐ katalogizační pracoviště ($KPU_1, KPU_2, \dots, KPU_n$) uživatelů systému katalogizace mimo rezort obrany, případně katalogizační pracoviště výrobců nebo dodavatelů vyhovující podmínkám stanoveným v zákoně č. 309/2000 Sb.,
- ☐ agentury [13] ($A_1, A_2, A_3, \dots A_n$), tj. subjekty podnikající v souladu se zákonem č. 309/2000 Sb. v oblasti přípravy návrhu katalogizačních dat.

Podle zákona č. 309/2000 Sb. je zavedení systému katalogizace založeno na **principu dobrovolnosti** a bude mít proto s největší pravděpodobností dlouhodobější charakter. Proces rozhodování o zavedení systému katalogizace (viz **obr. 4**) musí vycházet z celkové strategie potenciálního uživatele systému katalogizace, z důsledné analýzy stávajícího systému katalogizace a možných přínosů nového systému, z výsledků výzkumu, vývojových trendů a existující legislativy.

Rozhodnutí bude podmiňovat i **dostupnost finančních, lidských a materiálních zdrojů** na zavedení systému a jeho následné provozování včetně nákladů na překlopení stávajícího systému do nového (hardwarové a softwarové vybavení, příprava personálu ap.). Lze předpokládat nejen s návratností vynaložených finančních prostředků na zavedení systému, ale následně i s jejich značnými úsporami v důsledku efektivnější činnosti tohoto systému.

Obr. 4: Postup přípravy rozhodnutí o zavedení nového systému katalogizace

pečit potřebné materiální prostředky do krizových míst, kde jsou ohroženy zejména životy a bezpečnost lidí. Právě tento požadavek nejlépe plní systémy kompatibilní s kodifikačním systémem NATO.

Charakter procesů probíhajících v systému katalogizace ČR při zabezpečování katalogizace výrobků, jejich složitost, počet subjektů participujících na těchto procesech a vztahy mezi nimi bude ovlivněn skutečností, pro který subjekt jsou výstupy z tohoto procesu určeny, tj. zda jsou určeny pro uživatele systému katalogizace ČR, nebo pro některého ze zahraničních uživatelů kodifikačního systému NATO.

Variantou, kdy jsou výstupy určeny pro zahraniční uživatele kodifikačního systému NATO, se vzhledem k zaměření tohoto pojednání nebudu zabývat.

V případě, kdy procesy katalogizace budou probíhat jenom v systému katalogizace ČR, bude jejich složitost podmíněna skutečností, **pro kterého uživatele** bude katalogizace výrobků realizována, a **který subjekt** bude **zpracovávat návrh katalogizačních dat** ke katalogizovaným výrobkům.

Mohou nastat následující možné varianty (viz obr. 5), v rámci kterých bude zpracování návrhu katalogizačních dat realizováno:

- ❑ vlastním katalogizačním pracovištěm uživatele systému, tj. **varianta I**,
- ❑ katalogizačním pracovištěm dodavatele - tj. **varianta III**,
nebo
- ❑ agenturou - na základě smluvního vztahu s uživatelem systému, tj. **varianta II** nebo s dodavatelem výrobků - tj. **varianta IV**.

Nejjednodušší situace bude ve **variantě I**, a to v případě, kdy celý proces bude probíhat v rámci jednotného systému katalogizace

Důležitá otázka, která musí být vyřešena již v období rozhodování o zavedení systému, je stanovení **jakým způsobem bude realizováno zpracovávání návrhů katalogizačních dat**. Lze se rozhodnout pro vytvoření **vlastního pracoviště**, nebo pro variantu **najímání agentury**.

Dalším důležitým faktorem ovlivňujícím rozhodování je i skutečnost vyžadující mít systém, který umožňuje včas, bez zbytečného prodlení, zabez-

Obr. 5: Možné varianty zpracování návrhu katalogizačních dat

majetku rezortu obrany. Katalogizační pracoviště správců položek zpracují návrh katalogizačních dat a postoupí jej ke schválení a přidělení skladového čísla odboru katalogizace majetku.

O něco větší složitost se v této variantě projeví v případě, kdy návrh katalogizačních dat bude zpracováván pracovištěm uživatelů systému mimo rezort obrany. Komplikovanost **se zvýší ve variantě II**, kdy do tohoto procesu vstoupí agentura.

Varianta III je více méně **variantou teoretickou**, i když může v budoucnosti dojít k situaci, kdy se některý z dominantních dodavatelů rozhodne pro zřízení vlastního katalogizačního pracoviště.

Nejsložitější variantou je varianta IV, kdy je požadováno dodání katalogizačních dat na dodavateli, který nemá vlastní katalogizační pracoviště. Proto, aby mohl tento požadavek realizovat, musí využít služeb některé agentury.

Rozhodujícím (iniciačním) podnětem pro zahájení procesu katalogizace výrobků bude **katalogizační doložka** uplatněná ve smlouvě na nákup výrobků. V katalogizační doložce bude kromě jiného, určen i způsob zpracování návrhů katalogizačních dat o výrobku. Vybraný subjekt zpracuje návrh, který je prostřednictvím uživatele systému katalogizace předán katalogizačnímu pracovišti správců položek JSKM rezortu obrany. Toto pracoviště provede jeho kontrolu a doplnění a postoupí jej jako „rozpracovanou položku zásobování“ ke schválení odboru katalogizace majetku Úřadu. Odbor návrh zkontroluje, schválí, přidělí výrobkům katalogizační čísla, zaregistruje jejich uživatele a zařadí je ve formě „schválené položky“ do národní a mezinárodní databáze. Takto jsou informace o výrobku, jeho výrobci a dodavateli dostupné všem uživatelům kodifikačního systému NATO v celosvětovém měřítku.

V případě zjištění nedostatků v předloženém návrhu katalogizačních dat o výrobku katalogizačním pracovištěm správců položek nebo odborem katalogizace majetku, je návrh vrácen zpět uživateli systému katalogizace s požadavkem na odstranění nedostatků. Odbor katalogizace majetku Úřadu v tomto případě stanoví termín na odstranění zjištěných nedostatků a v souladu s § 11 zákona č. 309/2000 Sb. pozastaví subjektu, který návrh zpracoval účinnost osvědčení o způsobilosti zpracovávat návrh katalogizačních dat o výrobku a stanoví termín pro odstranění nedostatků. Po jejich odstranění lze znovu zahájit celý proces schvalování návrhu katalogizačních dat.

Lze konstatovat, že důležitým faktorem, který bude ovlivňovat činnost systému katalogizace ČR je způsob přípravy návrhu katalogizačních dat. Existují již uváděné dvě možnosti - vlastní katalogizační pracoviště, nebo agentura.

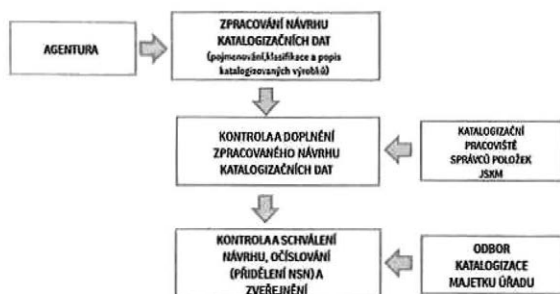
Místo a role agentur v systému katalogizace ČR

Agenturou může být kterákoliv právnická či fyzická osoba, případně i specializované pracoviště uživatele systému katalogizace, výrobce nebo dodavatele pokud splňuje podmínky stanovené zákonem č. 309/2000 Sb. [14]. Role agentury v procese katalogizace výrobků bude záviset na rozhodnutí uživatele systému katalogizace, zda bude požadovat na dodavateli návrh katalogizačních dat nebo ne, tj. zabezpečí si jeho zpracování vlastním katalogizačním pracovištěm a samozřejmě i na rozhodnutí dodavatele výrobků, pokud tento má svoje vlastní katalogizační pracoviště.

Činnost agentur je zaměřena na **zpracování návrhu katalogizačních dat** podle postupů stanovených kodifikačním systémem NATO v rozsahu zahrnujícím pojmenování, klasifikaci

a popis katalogizovaných výrobků (**obr. 6**). Je více méně jisté, že to bude práce ve většině případů nárazová.

Další kroky, tj. kontrola a doplnění agenturou zpracovaného návrhu katalogizačních dat, přidělení katalogizačního čísla výrobku (skladového čísla NATO) a zveřejnění katalogizačních

Obr. 6: Rozdělení úkolů v procesu katalogizace

dat, budou realizovány výhradně katalogizačními pracovišti správců položek JSKM a odborem katalogizace majetku Úřadu.

Může nastat i extrém, kdy uživatel systému katalogizace mající vlastní katalogizační pracoviště bude smluvně využívat ke zpracování návrhů katalogizačních dat agenturu. Druhý extrém může nastat, kdy uživatel systému katalogizace mající vlastní katalogizační pracoviště bude požadovat

dodání návrhu po dodavateli, který nemá vlastní katalogizační pracoviště. Tento bude nucen splnění tohoto požadavku realizovat prostřednictvím smluvního vztahu s agenturou.

Uvedené příklady možných extrémů, kromě zvýšení neprůhlednosti a komplikovanosti vazeb a vztahů mezi jednotlivými subjekty participujícími na zabezpečení procesu katalogizace, způsobí i zvýšení nároků na finanční krytí celého procesu co v konečném důsledku způsobuje potlačení základních cílů kodifikačního systému NATO, tj. zvyšování efektivnosti v činnosti zásobovacích systému jeho uživatelů a zvyšování efektivnosti v hospodaření s finančními prostředky přidělenými ze státního rozpočtu.

Využívání agentur pro zpracovávání návrhů katalogizačních dat bude způsobovat:

- ❑ zvyšování cen nakupovaných výrobků o náklady spojené se zpracováním návrhu katalogizačních dat,
- ❑ zvýšený počet komunikačních kanálů mezi subjekty podílejícími se na procesu katalogizace výrobků,
- ❑ vystavení se riziku, že agentury nebudou existovat.

Zřízení agentury nese s sebou poměrně vysoké riziko spojené s návratností finančních prostředků vynaložených na materiální a personální zabezpečení její činnosti v návaznosti na možný objem katalogizačních prací poskytovaných uživatelům systému katalogizace ČR. Návratnost těchto prostředků bude záviset:

- ❑ od dostatečného objemu zakázek na trhu což bude podmíněno i výkonností českého průmyslu schopného prosadit se v existujícím konkurenčním prostředí nejen na domácích, ale i na zahraničních trzích, tj. schopného vytvořit si podmínky pro dodávky své produkce nejen uživatelům systému katalogizace ČR, ale i zahraničním uživatelům kodifikačního systému NATO,
- ❑ na skutečnosti zda si potenciální uživatel systému katalogizace nezřídí vlastní katalogizační pracoviště,
- ❑ na schopnosti agentury připravovat návrh katalogizačních dat o výrobku v požadované kvalitě a za přijatelnou cenu.

Riziko návratnosti vynaložených prostředků vystupuje do popředí zvláště v současné době, kdy jediným uživatelem systému katalogizace v ČR je a asi delší dobu bude pouze rezort obrany, který má navíc své vlastní katalogizační pracoviště správců položek JSKM, tudíž **není nutné aby využíval služeb agentur**. S přihlédnutím na požadavky kladené na agentury a k současné situaci systému katalogizace ČR bude proto tato možnost podnikání pro řadu subjektů velice riziková, neatraktivní a neefektivní.

Vyskytující se úvahy o převedení činnosti spojené se zpracováváním návrhů katalogizačních dat o výrobcích výhradně na agentury, mohou způsobit vážné problémy. Potřeba zachovat katalogizační pracoviště, vyplývá z respektování jednoho ze základních principů kodifikačního systému NATO, tj. principu „národní odpovědnosti“, který vyžaduje, aby země původního výrobce zabezpečila kodifikaci položek pro všechny uživatelské země, a to i v případě, kdy se tato položka v zemi výrobce nepoužívá.

Odbor katalogizace majetku Úřadu musí ve své činnosti tento princip plně respektovat a musí v zabezpečit katalogizaci výrobků nejen pro národní uživatele systému katalogizace ČR, ale i pro všechny uživatele kodifikačního systému NATO. Proto případná neexistence vlastního katalogizačního pracoviště, spojená s možnou neexistencí agentur, by značně ztížila činnost tohoto odboru, který by koneckonců musel navíc plnit i úkoly spojené se samotným zpracováváním návrhů katalogizačních dat.

To jsou některé z možných vlivů negativně působících proti trendu využívat jenom agentury pro zpracovávání návrhů katalogizačních dat a naopak podporující zřízení vlastního katalogizačního pracoviště splňujícího požadavky zákona č. 309/2000 Sb. uživatelem systému katalogizace.

Dodavatelé v systému katalogizace ČR

Výrobci a dodavatelé výrobků jsou zdrojem veškerých informací charakterizujících nakupované a katalogizované výrobky a jejich výrobce. Tyto informace jsou základem pro provedení katalogizace nakupovaných výrobků. Nástrojem umožňujícím získat tyto informace je **katalogizační doložka** uplatněná uživatelem systému katalogizace do smlouvy s dodavatelem.

Povinností dodavatelů je uplatnit katalogizační doložku vůči všem subdodavatelům, kteří se budou podílet na realizaci dodávky. Takto se nastaví podmínky jak pro komunikaci mezi všemi subjekty podílejícími se na katalogizaci výrobků, tak i pro přístup k nezbytným informacím a údajům nutných k zabezpečení procesu katalogizace pro subjekt, který bude zpracovávat návrh katalogizačních dat.

Přesná a jednoznačná identifikace výrobce a dodavatele každého výrobku je v rámci kodifikačního systému realizovaná pomocí **NCAGE kódu** (NCAGE Code - NATO Commercial and Government Entity Code - kód NATO pro obchodní/komerční/ a vládní subjekty). Tento pětimístný alfanumerický kód v zákoně č. 309/2000 Sb. označován jako „katalogizační kód výrobce“, je spolu s kodifikačními daty položky zásobování součástí celkového záznamu položky (TIR), který se stává součástí nejen národní, ale i mezinárodní databáze kodifikačního systému NATO.

Perspektivy kodifikačního systému v ČR

Integrační procesy probíhající v současných podmínkách celospolečenského vývoje přesahují rámec národní a stále více získávají charakter procesů mezinárodních. Mimo těchto tendencí nestojí ani oblast vojenství, kde jedním z takových příkladů v oblasti vojenské logistiky je kodifikační systém NATO. Integrační trendy probíhající v rámci tohoto systému podporují neustále více a více myšlenku jeho rozšíření mimo rezort obrany ČR, tj. myšlenku reálného vzniku **systému katalogizace ČR**.

Proces rozšiřování počtu uživatelů systému katalogizace v současné době podmiňuje dobrovolnost jeho zavedení a používání. Tato skutečnost jednoznačně vyplývá s příslušných ustanovení zákona č. 309/2000 Sb. Změna přístupu je možná jenom na základě novelizace tohoto zákona, která by stanovila povinné používání systému katalogizace všem subjektům napojeným na státní rozpočet, které v rámci svých zásobovacích systémů obhospodařují materiální položky nutné k zabezpečení chodu státní správy a bezpečnosti ČR.

Základ k tomuto byl vytvořen. Existuje plně funkční JSKM rezortu obrany s vrcholným řídicím orgánem - **odbohem katalogizace majetku**. Důležité je, aby místo pro realizaci této myšlenky, tj. myšlenky podporující vznik integrovaného jednotného systému katalogizace v podmínkách ČR, zůstalo i v reformních procesech probíhajících v rezortu obrany. Bez vytvoření potřebných podmínek v rámci rezortu obrany nelze v současné době zabezpečit životaschopnou činnost systémů katalogizace pracujících na zásadách a principech kodifikačního systému NATO mimo rezort obrany.

Je důležité si uvědomit skutečnost, že ozbrojené síly jsou a do budoucna zůstanou největším a nejdůležitějším uživatelem kodifikačního systému NATO v národním i mezinárodním měřítku. Proto bez vrcholového řídicího orgánu majícího odpovědnost za správnou činnost kodifikačního systému nejen v rámci rezortu obrany ČR, ale i odpovědnost v této oblasti vůči našim aliančním i mimoaliančním partnerům, nelze vytvořit odpovídající podmínky pro činnost JSKM.

Další vývoj systému katalogizace v ČR bude do značné míry podmiňovat i skutečnost zda odbor katalogizace majetku Úřadu nesoucí odpovědnost za systém katalogizace:

- ☐ zůstane v organizační struktuře a v podřízenosti rezortu obrany, nebo
- ☐ bude vyčleněn z působnosti rezortu obrany a přeřazen do působnosti jiného rezortu, tzn. že rezort obrany se vzdá svého rozhodujícího vlivu a přenechá svoje pravomoci některému z dalších ministerstev ČR.

Jako **výhodnější** se jeví **varianta** předpokládající **ponechání odboru katalogizace majetku v rezortu obrany**. Tuto variantu podporuje současný stav vývoje katalogizace v ČR a skutečnost, že rezort obrany je a s největší pravděpodobností i zůstane největším a nejdůležitějším uživatelem systému katalogizace v ČR. Toto řešení vyžaduje stanovit působnost odboru katalogizace majetku Úřadu jak v rámci rezortu obrany, tak i mimo něj, tzn. jednoznačně stanovit odboru odpovídající pravomoci i odpovědnosti.

Dalším faktorem podporujícím tuto variantu řešení je i otázka komplexní softwarové podpory systému, která je v rámci rezortního JSKM zabezpečena prostřednictvím **Aplikačního programového vybavení Katalog** (APV Katalog) informačního systému logistiky. APV Katalog je komponován tak, aby byl schopen plnit úkoly jak ve prospěch rezortu obrany, tak

i ve prospěch systému katalogizace ČR jako celku (řízení systému, centrální databáze systému, mezinárodní výměna katalogizačních dat v rámci kodifikačního systému NATO, ...).

Variantu předpokládající **vyčlenění** odboru katalogizace majetku Úřadu z **působnosti rezortu obrany**, je třeba důkladně zvážit. Je nutno provést vyhodnocení všech dopadů, které by toto řešení mohlo mít na samotnou činnost systému v podmínkách rezortu obrany a vliv na odpovědnost, kterou má rezort obrany vůči svým zahraničním aliančním i mimo-aliančním partnerům v této oblasti. Přesun pravomocí v oblasti katalogizace mimo rezort obrany by vyžadovalo vyřešit i otázku centrální softwarové podpory, kterou by nejvyšší řídicí prvek systému katalogizace v ČR musel mít zabezpečenu ke své činnosti a to jak ve prospěch národních uživatelů systému, tak i uživatelů zahraničních. To by si zřejmě vyžádalo další finanční náklady.

Přínosem pro rozvoj katalogizace v ČR by bylo provedení změn v zákoně č. 309/200 Sb. což by vyžadovalo navrhnout jeho novelizaci. Novelizace by s konečnou platností mohla jednoznačně vyřešit:

- otázku podřízenosti, místa a působnosti odboru katalogizace majetku jak v organizační struktuře rezortu obrany, tak i v hierarchickém uspořádání systému katalogizace ČR, čím by se dosáhlo taktéž i jednotného náhledu na proces rozšiřování systému katalogizace do působnosti dalších subjektů státní správy a na jeho řízení,
- otázku **povinného zavedení systému katalogizace** do působnosti všech subjektů státní správy, které obhospodařují materiální prostředky k zabezpečení chodu státní správy a bezpečnosti ČR.

Důležitou otázkou, která vyžaduje řešení, je i otázka jasného stanovení velitelské i odborné podřízenosti katalogizačních pracovišť správců položek JSKM. Z pohledu jednoznačné odpovědnosti za proces katalogizace výrobků v národním i mezinárodním měřítku (zákon č. 309/2000 sb., AcodP-1) se jeví jako výhodné plně podřídit tyto pracoviště odboru katalogizace majetku Úřadu.

Za úvahu by stála i centralizace těchto pracovišť do jednoho případně dvou celků. Takovéto uspořádání by z hlediska řízení i možné zastupitelnosti jednotlivých pracovníků vyhovovalo lépe potřebám efektivnější činnosti JSKM. Současná dvojí podřízenost a roztržštěnost těchto pracovišť po celém území ČR se nejeví jako nejlepší řešení.

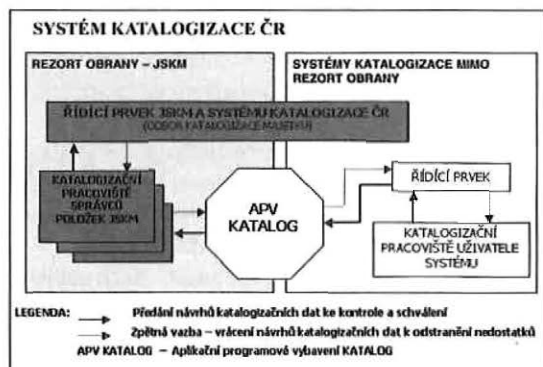
Další důležitou otázkou, která podmiňuje chod celého systému katalogizace i chod jeho subsystému, je **otázka přípravy návrhu katalogizačních dat**. Existují v podstatě již uvedené dvě možnosti - vlastní katalogizační pracoviště nebo agentura. V každém případě zpracovávání návrhů katalogizačních dat předpokládá kromě vysoké úrovně teoretických a praktických znalostí postupů i existenci vlastního podpůrného softwarového produktu umožňujícího zpracovávání návrhů katalogizačních dat o výrobcích v kódové podobě tak, aby byla možnost je přímo vložit do APV Katalog.

V rámci JSKM rezortu obrany je příprava návrhu katalogizačních dat realizována prostřednictvím katalogizačních pracovišť správců položek využívajících k tomuto účelu APV Katalog. Nelze taktéž vycházet ze současného počtu položek zásobování registrovaných v APV Katalog (přibližně jeden milion položek). Tento počet je zkreslen skladovaným již nepotřebným materiálem a existencí velkého počtu duplicit a multiplícit. Po „vyčištění“ skladu je předpoklad, že dojde k obrovskému poklesu počtů současně skladovaných položek zásobování.

Nabízí se myšlenka využít APV Katalog ke zpracování návrhu katalogizačních dat katalogizačními pracovišti všech uživatelů systému katalogizace ČR (obr. 7).

Takto pojeté řešení podporuje:

- ❑ úsporu prostředků ze státního rozpočtu nutných na vývoj nebo nákup účelového softwaru, který v současné době již existuje,
- ❑ kompatibilitu katalogizačních pracovišť všech uživatelů systému katalogizace ČR,
- ❑ zjednodušení vazeb, vztahů a procesů při zabezpečování katalogizace výrobků a lepší vzájemnou komunikaci mezi jednotlivými uživateli systému katalogizace ČR.

Obr. 7: Proces zpracování a schválení návrhu katalogizačních dat – toky informací

Realizace takto naznačeného pojetí možného fungování systému katalogizace ČR by vyžadovala provedení dílčích úprav APV Katalog spojených s přesným nadefinováním uživatelských práv umožňujících využívání APV Katalog ke zpracování návrhu katalogizačních dat katalogizačními pracovišti uživatelů systému katalogizace mimo rezort obrany.

Předpokládaný vývoj v oblasti rozšiřování systému katalogizace

mimo rezort obrany bude vyžadovat změnu přístupu v řízení systému katalogizace ze strany vrcholového řídicího prvku, tj. odboru katalogizace majetku Úřadu.

Neúměrné úsilí, které odbor katalogizace **zaměřil výhradně na vznik agentur**, bude nutno přesměrovat do oblasti **rozšiřování systému katalogizace mimo rezort obrany**. Jenom takto lze vytvořit základy pro reálný vznik jednotného systému katalogizace ČR a následně i pro efektivní a ekonomické řízení zásobovacích systémů v působnosti státní správy.

Rozhodujícími subjekty pro vznik systému katalogizace ČR jsou jeho uživatelé a ne agentury. Bez agentur systém existovat může a bude, avšak existence agentur je do značné míry výhradně závislá na existenci systému katalogizace ČR.

V případě rozšíření kodifikačního systému NATO mimo rezort obrany, tj. v případě reálného vzniku integrovaného „systému katalogizace ČR“, by se ČR stala prvním státem Evropy, který by systém v takovémto měřítku zavedl a používal. Důležitým výsledkem tohoto postupu by bylo snížení skladovaných zásob (redukce početního stavu položek zásobování), snížení nároků na skladovací prostory, na manipulační prostředky i na pracovní síly. Významným přínosem by bylo i uvolnění kapitálu vázaného v skladovaných zásobách v prospěch prostředků státního rozpočtu.

Nesporným přínosem by bylo **zkvalitnění řízení zásobovacích systémů** jak v působnosti jednotlivých uživatelů, tak i v rámci systému jako celku. Tato skutečnost by v konečném důsledku způsobila i snížení potřebných finančních prostředků čerpaných ze státního rozpočtu na zabezpečení provozu nejednotných a nekompatibilních skladovacích systémů provozovaných subjekty státní správy.

Strategická změna navzájem nekompatibilních systémů na jednotný systém katalogizace ČR, který ve své centrální databázi obsahuje reálné informace nejen o položkách zásobování, o místě jejich skladování, ale i o možných zdrojích, kde je lze získat, by umožnila dosažení vyšší efektivity logistické podpory bojových, ale i nebojových operací vedených na vlastním území i v zahraničí.

Myšlenku vzniku jednotného systému katalogizace ČR umocňuje i skutečnost, že ČR je součástí **preventivního bezpečnostního systému NATO**, který řeší jak civilní, tak i vojenská opatření krizového řízení.

Poznámky:

- [1] Standardizační dohoda – STANDARDISATION AGREEMENT – STANAG.
- [2] STANAG 3150–Uniform System of Supply Classification (Jednotný systém zásobovací klasifikace).
- [3] STANAG 3151–Uniform System of Item Identification (Jednotný systém identifikace položky).
- [4] NSN–NATO Stock Number (skladové číslo NATO).
- [5] STANAG 4177–Uniform System of Data Acquisition (Jednotný systém získávání dat).
- [6] Zákon o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona (zákon č. 309/2000 Sb.).
- [7] Vyhláška MO vydaná na základě § 16 zákona č. 309/2000 Sb. (Vyhláška MO č. 5/2001 Sb.).
- [8] Úřad v rámci své působnosti zastřešuje tři samostatné oblasti: (1) obrannou standardizaci, (2) katalogizaci majetku a (3) státní ověřování jakosti. Odpovědným prvkem za katalogizaci majetku je odbor katalogizace majetku, který v plném rozsahu plní úkoly spojené s činností JSKM rezortu obrany. Z pohledu zákona č. 309/2000 Sb. lze Úřad chápat jako samostatný orgán státní správy s celostátní působností, s jednoznačně vymezenými úkoly a kompetencemi.
- [9] Zákon používá některé terminologické pojmy, které jsou odlišné od pojmů běžně používaných v této oblasti kodifikačním systémem NATO. Jedná se zejména o následující pojmy: katalogizace, výrobek, návrh katalogizačních dat o výrobku, katalogizační data, katalogizační číslo výrobku, katalogizační kód výrobce/dodavatele, agentura. Katalogizace je zákonem definována jako proces umožňující pořízení, zpracování, udržování a aktualizaci katalogizačních dat o výrobku, výrobci tohoto výrobku a jeho dodavateli v souladu se základními zásadami a principy kodifikačního systému NATO a jednotného systému katalogizace majetku.
- [10] Katalogizačním číslem výrobku se rozumí třináctimístný numerický kód přidělený výrobku. Jeho struktura a vypovídací hodnota je totožná se strukturou a vypovídací hodnotou skladového čísla NATO (NSN) – viz obr. 3. Je přidělen výrobku nebo jeho komponentům na celou dobu jejich životního cyklu. V případě výřazení výrobku ze systému katalogizace již nelze tento numerický kód použít pro identifikaci jiného výrobku.
- [11] Katalogizační data jsou údaje a informace charakterizující výrobek, které jsou nezbytné pro přidělení katalogizačního čísla výrobku, katalogizačního kódu výrobce a katalogizačního kódu dodavatele odborem katalogizace majetku Úřadu. Jejich základ tvoří návrh katalogizačních dat o výrobku, který katalogizační pracoviště JSKM rezortu obrany před předáním ke schválení a přidělení katalogizačního čísla výrobku odborem katalogizace majetku, rozšíří o doplnění dalších údajů nezbytných pro přidělení katalogizačního čísla výrobku. Katalogizační data jsou souborem všech identifikačních údajů a informací o výrobku, o jeho výrobci, dodavateli a uživateli včetně údajů a informací nutných pro efektivní řízení zásobovacích systémů v rámci logistiky. Poskytují jejich uživatelům podstatné informace o výrobku, které tento výrobek odlišují od jiného výrobku. Rozsah požadovaných katalogizačních dat je dán charakterem výrobku a závisí na metodě, která bude použita pro jeho identifikaci. Mohou být zpracovávána katalogizačními pracovišti JSKM rezortu obrany, katalogizačními pracovišti uživatele systému katalogizace mimo rezort obrany nebo agenturou – tj. fyzickou nebo právnickou osobou, která má k tomuto účelu odborem katalogizace majetku Úřadu vydané osvědčení o způsobilosti zpracovávat návrh katalogizačních dat o výrobku.
- [12] Návrh katalogizačních dat o výrobku je soubor údajů a informací charakterizujících výrobek zpracovaný katalogizačním pracovištěm správců položek JSKM nebo agenturou podle zásad systému katalogizace v písemné nebo elektronické podobě. Tvoří základ katalogizačních dat výrobku, který po ověření umožňuje přidělení katalogizačního čísla výrobku.
- [13] Agentura je fyzická nebo právnická osoba, která podniká podle zákona č. 455/1991 Sb. (zákon o živnostenském podnikání) v oblasti zpracování návrhu katalogizačních dat o výrobku na základě osvědčení způsobilosti zpracovávat návrh katalogizačních dat o výrobku vydaného odborem katalogizace majetku Úřadu.

- [14] **Zákon č. 309/2000 Sb.** o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona.
- [15] **Výrobek** ve smyslu zákona odpovídá položce zásobování definované kodifikačním systémem NATO.
- [16] **Katalogizační (kodifikační) doložka** uplatněná dle požadavků STANAG 4177 je nástrojem determinujícím vztah uživatele systému katalogizace a dodavatele v oblasti zabezpečení katalogizace výrobků nezbytnou technickou dokumentací obsahující potřebné informace umožňující provedení katalogizace příslušných výrobků.
- [17] **Katalogizační kód výrobce/dodavatele** je totožný s kódem NCAGE přidělovaným v rámci kodifikačního systému NATO. Tento pětimístný alfanumerický kód, který zabezpečuje jednoznačnou identifikaci jak dodavatele výrobku, tak i jeho výrobce, přiděluje odbor katalogizace majetku Úřadu dodavatelí nebo výrobci, který může být zároveň i dodavatelem na základě jeho „Žádosti o přidělení katalogizačního kódu“. Dodavatel může uplatnit tento požadavek i za subdodavatele, jehož výrobky jsou součástí dodávaného celku, který podléhá katalogizaci. Vzor žádosti a přesné pokyny pro její vyplnění jsou uvedeny v příloze 3 Vyhlášky MO č. 5/2001.
- [18] **NPS-NATO Precautionary System** (systém bezpečnostních opatření NATO).

Literatura:

- ACodP-1: NATO Manual on Codification.* Capellen, NAMSA, 2001, 1092 s.
- ŠMONDRK J., MAREK P. *Kodifikační systém NATO, základní nástroj efektivní činnosti logistického systému ozbrojených sil.* Skripta p.č.t. 701, Vyškov: VVŠ 1999, 89 s.
- Guide to the NATO Codification System.* Capellen, Luxembourg: NAMSA, 1997, 44 p.
- RYŽÍK J. a kol. „Kodifikace dle systému NATO - základ interoperability v logistice.“ *Zpravodaj české pobočky AFCEA*, říjen 1998, ročník 2., č. 7, str. 16-17.
- ŠMONDRK J. „Kodifikační systém NATO.“ *Vojenské rozhledy* č. 4/1998, str. 106-113, Praha 1998.
- ŠMONDRK J. „Kodifikační systém NATO a průmysl.“ *Vojenské rozhledy* č. 2/2000, str. 134-141, Praha 2000.
- ŠMONDRK J. „Zajištění obrany státu z pohledu zákona č. 309/2000 Sb.“ *Vojenské rozhledy* č. 2/2001, str. 105-114, Praha 2001.
- Zásady pro řízení o způsobilosti agentury zpracovávat návrh katalogizačních dat o výrobku a kritéria hodnocení. Praha: Úřad pro obrannou standardizaci, katalogizaci a státní ověřování jakosti, odbor katalogizace majetku, 2001.
- Vyhláška Ministerstva obrany č. 5/2001 Sb., kterou se stanoví náležitosti katalogizační doložky, vzory tiskopisů žádostí, oznámení a přehledů souvisejících s katalogizací a vzor osvědčení o způsobilosti zpracovávat návrh katalogizačních dat o výrobku. *Sbírka předpisů České republiky* ze dne 10. ledna 2001, částka 2/2001 Sb., Praha 2001.
- Zákon č. 199/1994 Sb. o zadávání veřejných zakázek. *Sbírka zákonů České republiky* č. 401/2000, částka 112, Praha 2000.
- Zákon č. 309/2000 Sb. o obranné standardizaci, katalogizaci a státním ověřování jakosti výrobků a služeb určených k zajištění obrany státu a o změně živnostenského zákona. *Sbírka předpisů České republiky* ze dne 7. září 2000, částka 85/2000 Sb., Praha 2000.
- PERNICA P. „Logistický management.“ *Teorie a podniková praxe.* Radix, s.r.o., Praha 1998, 664 s.

Prvním nejpravděpodobnějším cílem by byl Izrael. Pak by přišli na řadu Evropané, poněvadž až do Ameriky rakety dosud nedoletí. Však také bin Ládínův náměstek Ayman al-Zawahiri v říjnu 2002 cestou ochotné televize v Kataru informoval Evropu, že ona je též značně na řadě.

Ota Ulč
Bush, Saddám, svět
Nový Polygon
květen 2003